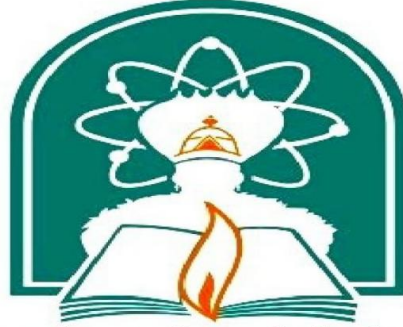
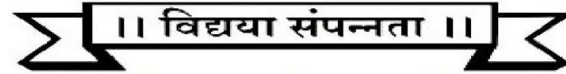

**PUNYASHLOK AHILYADEVVI HOLKAR
SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR**

**पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर
सोलापूर विद्यापीठ**

**NAAC Accredited-2022
'B++' Grade (CGPA-2.96)**

Faculty of Humanities

New Syllabus (CBCS)

As per NEP - 2020 Guidelines

M.A. Part II– Marathi (Sem. III & IV)

with effect from June, 2024

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण- २०२० नुसार पदव्युत्तर पदवी (एम. ए. भाग २) मराठी अभ्यासक्रम

शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५, २०२५-२६, २०२६-२७

मराठी एम.ए. भाग- २

सत्र - तिसरे (w.e.f. June 2024)

Paper No.	Code	Title of Paper	Semester Exam			L	P	Total Credits
			Theory	IA	Total			
DSC- Major (Mandatory)								
अभ्यासपत्रिका ११		आधुनिक भाषाविज्ञान	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १२		आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (स. १९६० - १९९०)	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १३		एका साहित्य प्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी (भाग-१)	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १४		संपादन व्यवहार	30	20	50	30	0	2
DSE- (Major Electives) (Any One)								
अभ्यासपत्रिका १५.१		संस्कृती अभ्यास	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १५.२		मध्ययुगीन मराठी गद्य	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १५.३		आंतरभारतीय साहित्य (भाग१)	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १५.४		प्रसारमाध्यमे आणि भाषाव्यवहार	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १५.५		वाङ्मयइतिहास लेखनपद्धती	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १५.६		मराठी प्रमाण लेखन आणि व्याकरण	60	40	100	60	0	4
<p style="text-align: center;">टीप: १. अभ्यासपत्रिका क्र. १५.१ व १५.२ संलग्नित महाविद्यालयासाठी आहेत. २. अभ्यासपत्रिका क्र. १५.१ ते १५.६ विद्यापीठ संकुलासाठी आहेत.</p>								
Research Methodology (Mandatory)								
RP I		संशोधनाची रूपरेषा (प्रात्यक्षिक)	60	40	100	60	0	4
Total					550	330		22

मराठी एम. ए. भाग- २
सत्र: चौथे (w.e.f. oct. 2024)

Paper No.	Code	Title of Paper	Semester Exam			L	P	Total Credits
			Theory	IA	Total			
DSC - Major (Mandatory)								
अभ्यासपत्रिका १६		समाजभाषाविज्ञान	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १७		आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (स. १९९०-२०१०)	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १८		एका साहित्य प्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी (भाग- २)	60	40	100	60	0	4
DSE - Major Electives (Any One)								
अभ्यासपत्रिका १९.१		संस्कृती अभ्यास आणि साहित्य	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १९.२		मध्ययुगीन मराठी पद्य	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १९.३		आंतरभारतीय साहित्य (भाग २)	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १९.४		लोकप्रिय साहित्य	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १९.५		सौंदर्यशास्त्र	60	40	100	60	0	4
अभ्यासपत्रिका १९.६		साहित्यप्रकारांचा सूक्ष्म विचार	60	40	100	60	0	4
टीप: १. अभ्यासपत्रिका क्र. १९.१ व १९.२ संलग्नित महाविद्यालयासाठी आहेत. २. अभ्यासपत्रिका क्र. १९.१ ते १९.६ विद्यापीठ संकुलासाठी आहेत.								
Research Project (खालीलपैकी एक)								
RP- 2		शोध प्रबंध (टीप: सत्र तीन मधील शोध प्रबंधाच्या रूपरेषेनुसार प्रबंध सादर करावा.)	90	60	150			6
Total					550	300	30	22

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण- २०२० नुसार पदव्युत्तर पदवी (एम. ए. भाग २) मराठी अभ्यासक्रम
शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५, २०२५-२६, २०२६-२७

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण- २०२० (एम. ए. भाग २) मराठी
पदव्युत्तर पदवी निष्पत्ती
(Program Specific Outcome)

- स्वातंत्र्य, समता, बंधुता या मूल्यांची रूजवणूक व्हायला मदत होते.
- वाङ्मयीन, सांस्कृतिक आणि साहित्यिक समज विकसित होते.
- भाषा व साहित्य यांच्यातील सहसंबंधाच्या आकलनामुळे प्रगल्भ वाचक तयार होतो.
- पदव्युत्तर अध्ययनातून लेखक, समीक्षक तयार होण्याची प्रक्रिया प्रभावी बनते.
- भाषेच्या माध्यमाची जाण विकसित होण्याने संभाषण कौशल्यात वाढ होते.
- साहित्यगत प्रबोधनाच्या अभ्यासामुळे लेखकाची जबाबदारी आणि बांधिलकी लक्षात येते.
- कौशल्ययुक्त पाठ्यक्रमामुळे विविध प्रसारमाध्यमांमध्ये नोकरीच्या संधी निर्माण होतात.
- ग्रंथ व्यवसायाची कौशल्ये विकसित होण्याने व्यावसायिक संधीत वाढ होते.
- बातमीदार, निवेदक, स्तंभलेखक, अनुवादक तयार व्हायला मदत होते.
- आंतरभारतीय अभ्यासाची जाण विकसित होण्याने भाषांतराचे मोठे उद्योगक्षेत्र उपलब्ध होते.
- जाहिरात, मुद्रणकला, वक्तृत्वकला यांच्या माध्यमातून रोजगार निर्मिती होते.
- भाषावैज्ञानिक दृष्टिकोन विकसित होण्याने भाषा संवर्धनाची गती वाढते.
- विशिष्ट साहित्यप्रकारांचे आणि त्यांच्या उपयोजनाचे महत्त्व लक्षात यायला मदत होते.
- नाटक, चित्रपटाच्या क्षेत्रात पटकथा, संवाद, अभिनय आदी क्षेत्रात रोजगार मिळू शकतो.
- संशोधनाच्या दिशा विकसित होण्यामुळे वर्तमानाला दिशा देणारे संशोधन निर्माण होऊ शकते.
- स्पर्धा परीक्षेच्या क्षेत्रात नोकरीच्या संधी उपलब्ध होतात.
- भाषेच्या विविध क्षेत्रात रोजगार मिळू शकतो.

*****

सत्र तिसरे –अभ्यासपत्रिका - ११
(DSC – XI): आधुनिक भाषाविज्ञान

उद्दिष्टे: (CO'S)

गुण : ६०

१. भाषेचे स्वरूप व भाषा व्यवहार समजून घेणे.
२. आधुनिक भाषाविज्ञानाच्या विविध संकल्पना समजून घेणे.
३. भाषाभ्यासाच्या पाश्चात्य संकल्पना समजून घेणे.
४. भाषेचा वर्णनात्मक अभ्यास समजून घेणे.
५. आधुनिक भाषाविज्ञानाची इतर अभ्यासक्षेत्रे समजून घेणे.
६. मराठी भाषेचा आधुनिक भाषावैज्ञानिक दृष्टीने अभ्यास करणे

अ. नं.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
घटक १	१. भाषा व भाषाभ्यास अ) भाषेचे स्वरूप ब) भाषेची लक्षणे क) भाषाविषयक दृष्टिकोन ड) भाषा अभ्यासाच्या विविध पद्धती	१५	१
घटक २	२. आधुनिक भाषाविज्ञान: प्रमुख संकल्पना अ) आधुनिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप ब) भाषिक व्यवस्था व भाषिक वर्तन - फेर्दिना द - सोस्यूर क) वाचिक वर्तन - ब्लूमफील्ड ड) भाषिक क्षमता व भाषिक प्रयोग - नोम चॉम्स्की	१५	१
घटक ३	३. भाषेचा वर्णनात्मक अभ्यास अ) स्वनिमविचार ब) रूपिमविचार क) वाक्यविचार ड) अर्थविचार	१५	१
घटक ४	४. आधुनिक भाषाविज्ञान व इतर अभ्यासक्षेत्रे अ) मानववंशविज्ञान ब) मनोविज्ञान क) समाजविज्ञान ड) समाजमनोविज्ञान	१५	१
एकूण		६०	४

संदर्भ ग्रंथ

१. भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक :- संपा. स. गं. मालशे, अंजली सोमण, हेमंत इनामदार, संजय प्रकाशन, पुणे. १९८२
२. आधुनिक भाषाविज्ञान :सिद्धांत आणि उपयोजन :- मिलिंद मालशे, मौज प्रकाशन मुंबई
३. अभिनव भाषाविज्ञान : - गं. ना. जोगळेकर, सुविचार प्रकाशन, पुणे, १९८७
४. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा :- गं. ब. ग्रामोपाध्ये, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९६४
५. वैखरी : भाषा आणि भाषाव्यवहार:- अशोक केळकर, मॅजेस्टिक, मुंबई १९८३.
६. रुजवात:- अशोक केळकर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २००८
७. मराठी भाषा : उद्गम आणि विकास :- कृ. पां. कुलकर्णी, मॉडर्न प्रकाशन,पुणे १९६३
८. मराठी भाषिक अभ्यास : - मु. श्री. कानडे, स्नेहवर्धन, पुणे १९९४
९. सुबोध भाषाशास्त्र :- प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन, पुणे १९९८
१०. मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान :- महेंद्र कदम, स्नेहवर्धन, पुणे २००३
११. भाषा : इतिहास आणि व भूगोल : - ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन,मुंबई, १९८५
१२. समाजभाषाविज्ञान : रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर , २०११
१३. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा, अनिल गवळी, हिरण्यकेशी प्रकाशन, कोल्हापूर, २००२
१४. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : स्वरूप आणि पद्धती:- संपा. कल्याण काळे, अंजली सोमण, द. दि. पुंडे, गोखले एज्युकेशन सोसायटी, नासिक, १९८५
१५. सुलभ भाषाविज्ञान : - द. दि. पुंडे, स्नेहवर्धन, पुणे १९९६
१६. भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण महाराष्ट्र:- संपा. अरुण जाखडे, सर्वेक्षण मालिकेचे मुख्य संपादक गणेश देवी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१३.
१७. Language and Responsibility:- Chomsky Noam, The Harvester press, Sussex, 1979

*****

सत्र- तिसरे- अभ्यासपत्रिका - १२

(DSC – XII):आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९६० - १९९०)

उद्दिष्टे: (CO'S)

गुण : ६०

१. प्रस्तुत कालखंडातील वाङ्मयाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी समजून घेणे.
२. प्रस्तुत कालखंडातील मराठी वाङ्मयाच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती, लेखक व साहित्यकृतीचा अभ्यास करणे.
३. प्रस्तुत कालखंडातील विविध वाङ्मयप्रकारांचा ऐतिहासिक अभ्यास करणे.
४. प्रस्तुत कालखंडातील मराठी वाङ्मयातील विविध प्रवाह समजून घेणे.

अ.क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. १९६० ते १९९० या कालखंडातील साहित्य अ) प्रस्तुत कालखंडातील सामाजिक आणि धार्मिक पार्श्वभूमी ब) प्रस्तुत कालखंडातील राजकीय आणि शैक्षणिक स्थित्यंतरे क) समाकालीन घडामोडींचा वाङ्मयनिर्मितीवरील परिणाम ड) प्रस्तुत कालखंडातील महत्त्वाचे ग्रंथकार व त्यांचे ग्रंथलेखन, स्वरूप व विशेष	१५	१
विभाग २	२. १९६० ते ९० मधील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास अ) कविता ब) नाटक क) चरित्र - आत्मचरित्र व आत्मकथन ड) नियतकालिके व वैचारिक लेखन	१५	१
विभाग ३	३. १९६० ते ९० मधील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास अ) कथा ब) कादंबरी क) ललित गद्य ड) प्रवास वर्णन	१५	१
विभाग ४	४. १९६० ते ९० मधील मराठी साहित्यप्रवाहाची वाटचाल अ) दलित साहित्य ब) ग्रामीण साहित्य क) स्त्रीवादी साहित्य ड) महानगरीय साहित्य	१५	१
एकूण		६०	०४

(टीप: इ. स. १९६० ते १९९० या कालखंडातील वाङ्मय निर्मितीच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती व महत्त्वाचे ग्रंथकार तसेच साहित्यकृती या अनुषंगाने येथे अभ्यास अपेक्षित आहे.)

संदर्भ ग्रंथ :

१. प्रदक्षिणा खंड २ रा.:- संपा. पुष्पा भावे. देशपांडे व इतर, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास:- भाग दुसरा : अ.ना. देशपांडे, म.सा.प. पुणे
३. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास : - प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७ वा भाग १.२.३. : - रा.श्री. जोग, म.सा.प. पुणे
५. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ५ वा :- रा.श्री. जोग, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
६. धार आणि काठ :- नरहर कुरुंदकर पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
७. मराठी साहित्य : प्रेरणा आणि स्वरूप: - संपा. गो.मा. पवार, म. द. हातकणंगलेकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
८. ग्रामीण चळवळ आणि आम्ही :- संपा, वासुदेव मुलाटे, मेहता पब्लिकेशन्स, पुणे
९. ग्रामीण साहित्याचा इतिहास :- चंद्रकुमार नलगे, सुरेश एजेन्सी , पुणे,
१०. ग्रामीण साहित्य आणि समस्या :- आनंद यादव, मेहता पब्लिकेशन्स, हाऊस पुणे,
११. ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन :- द. ता. भोसले
१२. दलित साहित्य : उद्गम आणि विकास :- योगेंद्र मेश्राम
१३. दलित चळवळ आणि साहित्य :- कृष्णा किरवले, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१४. स्त्रीवादी समीक्षा :- अश्विनी घोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१५. आदिवासी साहित्याचे स्वरूप :- माहेश्वरी गावीत
१६. मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास :- रा. के. लेले. कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे,
१७. मराठी कथा : उद्गम आणि विकास :- इंदुमती शेवडे
१८. मराठी कादंबरीचा इतिहास :- चंद्रकांत बांदिवडेकर
१९. ललित, कादंबरी विशेषांक , २०१३
२०. सामाजिक चळवळी आणि सरकार :- अनुवाद योगिनी वेंगुर्लेकर
२१. देशीवाण :- चंद्रकांत बांदिवडेकर, अक्षर प्रकाशन, मुंबई, २००१

*****

सत्र- तिसरे - अभ्यासपत्रिका - १३

(DSC – XIII): एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी (भाग- १)

उद्दिष्टे :(CO'S)

गुण : ६०

१. कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराचा परिचय करून घेणे
२. कादंबरीव या वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना समजावून घेणे
३. कादंबरी या वाङ्मय प्रकाराचे घटक अभ्यासणे
४. कादंबरीचे प्रकार अभ्यासणे
५. कादंबरी वाङ्मयप्रकाराची वाटचाल समजावून घेणे
६. विद्यार्थ्यांमध्ये कादंबरीविषयक समीक्षेचा दृष्टिकोन वाढीस लावणे

अ.नं.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. कादंबरी म्हणजे काय? अ) कादंबरीची संकल्पना व स्वरूप ब) कादंबरीचे घटक क) कादंबरीचे प्रकार ड) कादंबरीची वाटचाल	१५	१
विभाग २	२. नेमलेली साहित्यकृती: ब्राह्मणकन्या :- श्री. व्यं. केतकर व्हीनस प्रकाशन, पुणे	१५	१
विभाग ३	३. नेमलेली साहित्यकृती: हिंदोळ्यावर :- विभावरी शिरूरकर पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई	१५	१
विभाग ४	४. नेमलेली साहित्यकृती: अमृतवेल :- वि.स. खांडेकर मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे	१५	१
एकूण		६०	४

संदर्भ ग्रंथ :-

१. वाङ्मयीन आकलन: - जाधव रा.ग., पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
२. कादंबरीची रचना:- कुलकर्णी श्री. मा. उन्मेश प्रकाशन, नागपूर
३. मराठी कादंबरी पहिले शतक:- देशपांडे कुसुमावती, मुंबई मराठी साहित्य संघ
४. मराठी कादंबरीचा इतिहास:- बांदिवडेकर चंद्रकांत, मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे
५. मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास:- बापट प्र. वा. आणि गोडबोले ना.वा., व्हीनस प्रकाशन, पुणे
६. कादंबरी विवेचन आणि विश्लेषण:- देशपांडे बालशंकर, स्नेहवर्धन पब्लिकेशन, पुणे
७. मराठी ग्रामीण कादंबरी:- ठाकूर रवींद्र, मेहता पब्लिकेशन हाऊस, पुणे
८. मराठी कादंबरी: समाजशास्त्रीय समीक्षा:- ठाकूर रवींद्र, दिलीपराज प्रकाशन प्रा. लि. पुणे
९. मराठी प्रादेशिक कादंबरी:तंत्र आणि स्वरूप:- कुलकर्णी मदन, मंगेश प्रकाशन नागपूर
१०. समीक्षेची नवी रूपे:- पाटील गंगाधर, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई
११. टीकास्वयंवर:- नेमाडे भालचंद्र, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
१२. मराठी कादंबरी: समीक्षा:- पाटील तानाजी राऊ, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे
१३. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कादंबरीची वाटचाल:- विभुते शंकर, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
१४. 'प्रतिष्ठान 'कादंबरी विशेषांक जानेवारी १९८१
१५. धार आणि काठ: कुरुंदकर नरहर, देशमुख आणि कंपनी, पुणे
१६. कादंबरी सार आणि विस्तार:- कदम महेंद्र, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन पुणे
१७. कादंबरी आणि मराठी कादंबरी:- हस्तक उषा, साहित्य सेवा प्रकाशन, औरंगाबाद
१८. कादंबरीविषयी:- थोरात हरिश्चंद्र, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
१९. कादंबरी:- वि. का. राजवाडे, आनंद प्रेस, सातारा
२०. कादंबरी: एक वाडमय प्रकार:- संत जान्हवी, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर
२१. मराठी नव कादंबरी:- सारंग विलास, अनुष्ठुभ जानेवारी- फेब्रुवारी, १९८३
२२. मराठी प्रायोगिक कादंबरी आणि श्याम मनोहर:- सानप किशोर, बजाज पब्लिकेशन, अमरावती
२३. साठोत्तर मराठी समीक्षा:- सत्रे केशव, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी
२४. मराठी कादंबरी:आस्वाद यात्रा:- राजाध्यक्ष विजया, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
२६. मराठी ग्रामीण कादंबरी आस्वाद आणि समीक्षा:- संपा. टेकले संग्राम, शौर्य पब्लिकेशन, लातूर
२७. कादंबरी : आशय आणि आविष्कार:- दत्ता घोलप, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे
२८. कादंबरीचा सूत्रशोध : संपा. एकनाथ पाटील, रक्षिण महाराष्ट्र साहित्य परिषद, सोलापूर

*****

सत्र- तिसरे - अभ्यासपत्रिका - १४

(DSC – XIV): संपादन व्यवहार

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ३०

१. संपादन प्रक्रियेचे स्वरूप समजून घेणे.
२. संपादन प्रक्रियेचा हेतू, उद्दिष्टांची माहिती घेणे.
३. संपादन प्रक्रियेतील आशय व भाषिक संपादन ध्यानात घेणे.
४. संपादन व्यवहारातून व्यावसायिक कौशल्ये प्राप्त करणे.
५. व्यावसायिक कौशल्यातून अर्थप्राप्ती करणे.

अ.क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. संपादन: स्वरूप आणि संकल्पना अ) संपादनाची संकल्पना वस्वरूप ब) संपादनाचा हेतू व प्रेरणा क) संपादनापूर्वीची पथ्ये ड) संपादकाची कार्ये व भूमिका	१५	१
विभाग २	२. संहिता संपादन पद्धती: आशय संपादन अ) विषय विवेचन: आशय संपादन, स्पष्टता, नेमकेपणा ब) साहित्य व साहित्येतर लेखन प्रकाराचे संपादन क) भाषिक संपादन: भाषिक वाचनाची सूक्ष्मता, शब्दयोजना, शीर्षक उपशीर्षक, परिच्छेद ड) अंतिम मुद्रणप्रत, अक्षर रेखांकन, मुखपृष्ठ रेखांकन, मांडणी आराखडा, ग्रंथशीर्षक रेखांकन, रेखाचित्रे	१५	१
एकूण		३०	०२

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी रीति पुस्तक:- मृदुला जोशी, हर्ष प्रकाशन, मुंबई, २०१५.
२. मराठी लेखन कोश:- अरुण फडके, अंकुर प्रकाशन, ठाणे, २००८.
३. देवनागरी लिपीची घडण:- क. रा. परांजपे, मराठी सत्यशोधक मंडळ, मुंबई, १९६८.
४. देवनागरी लिपी स्वरूप: विकास और समस्याएँ:- एन. सी. जोगळेकर, हिंदी साहित्य भंडार, लखनौ, १९७४
५. मराठी लेखन मार्गदर्शिका:- यास्मिन शेख, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९९७.
६. संपादक आणि संपादकीय: - एकनाथ पोतदार, कौस्तुभ प्रकाशन, नागपूर, १९९१.
७. कोशवाङ्मय विचार आणि व्यवहार:- सदाशिव देव, डायमंड प्रकाशन, पुणे, १९१४.
८. भाषिक सर्जन आणि उपयोजन:- राजन गवस, अरुण शिंदे, गोमटेश्वर पाटील, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२.

*****

सत्र- तिसरे - अभ्यासपत्रिका – १५.१

(DSC – XV. I): संस्कृती अभ्यास

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. संस्कृती अभ्यास या अभ्यासशाखेचा परिचय करून घेणे.
२. समाज, संस्कृती आणि साहित्य सहसंबंध समजून घेणे.
३. आंतरविद्याशाखीय अभ्यासपद्धती समजून घेणे.
४. साहित्य आणि इतर कलारूपांच्या परस्परसंबंधांचा सांस्कृतिक शोध घेणे.
५. बदलत्या सामाजिक, राजकीय व धार्मिक संदर्भात साहित्य आणि संस्कृती संबंधाचा अभ्यास करणे

अ क्र	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. संस्कृती अभ्यास : संकल्पना व स्वरूप अ) संस्कृती: संकल्पना व व्याप्ती ब) संस्कृती अभ्यासाचे महत्त्व क) संस्कृती आणि सभ्यता: सहसंबंध ड) संस्कृतीचे प्रकार	१५	१
विभाग २	२. संस्कृती वाटचाल आणि महत्त्व अ) संस्कृती अभ्यास: संकल्पना व मागोवा ब) संस्कृती अभ्यास: जागतिक, भारतीय व महाराष्ट्रीयन क) संस्कृती अभ्यास: आंतरविद्याशाखीय संबंध ड) संस्कृतीचे राजकीय, आर्थिक आणि मानववंशशास्त्रीय सहसंबंध	१५	१
विभाग ३	३. समाज आणि संस्कृती: प्रभुत्वसंबंध अ) प्रभुत्वसंबंध: सापेक्षता आणि संस्कृती ब) महाराष्ट्रातील संस्कृती प्रवाह: धर्म, जात, लिंग व्यवस्था. क) संस्कृती आणि साहित्य: अंतः संबंध ड) संस्कृती अभ्यास आणि साहित्य प्रवाह: दलित, ग्रामीण आणि स्त्रीवादी .	१५	१
विभाग ४	४. संस्कृती अभ्यास: राजकीय परीप्रेक्ष्य अ) संस्कृती, इतिहास आणि राजकारण ब) राजकीय वसाहतवाद व समाजातर्गत सांस्कृतिक वर्चस्ववाद क) विस्थापितांची संस्कृती ड) राष्ट्रवाद, आधुनिकता, उत्तर- आधुनिकता	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी साहित्य: समाज आणि संस्कृती:- वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई- २००६
२. शिंदे लेखसंग्रह:- संपा. मा. पं. मंगुडकर, ग. ल. ठोकळ प्रकाशन, पुणे,
३. निवडक शेजवलकर:- लेखसंग्रह, साहित्य अकादेमी प्रकाशन, नवी दिल्ली.
४. जीर्णोद्धार:- श्री. मा. भावे, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई,
५. स्मृतिभ्रंशानंतर: - गणेश देवी, अनु. म. सु. पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९
६. साहित्याची भाषा: - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद,
७. निवडक राजारामशास्त्री भागवत (खंड पाच):- संपा. दुर्गा भागवत, वरदा बुक डेपो, पुणे
८. मराठी संस्कृती: - शं. बा. जोशी, व्हिनस प्रकाशन, पुणे,
९. आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त: - मिलिंद मालशे, अशोक जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७
१०. संस्कृती समाज आणि साहित्य:- के. रं. शिरवाडकर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१३
११. आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी: -गो. म. कुलकर्णी, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९४.
१२. दासशुद्रांची गुलामगिरी:- शरद पाटील, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई,
१३. अब्राहमणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र:- शरद पाटील, मावळाई प्रकाशन, पुणे
१४. तमाशा : एक रांगडी गंमत:- संदेश भंडारे, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
१५. वासाहतिक समाजातील सांस्कृतिक बंड :- गेल ऑमव्हेट, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९९५.
१६. मराठी लोकांची संस्कृती:- इरावती कर्वे, देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९५१
१७. वाङ्मयीन संस्कृती:- सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१०
१८. टीकास्वयंवर :- भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

*****

सत्र- तिसरे - अभ्यासपत्रिका – १५.२
(DSC – XV. II): मध्ययुगीन मराठी गद्य

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. मध्ययुगीन काळातील मराठी वाङ्मयाच्या समृद्ध परंपरेची ओळख करून देणे.
२. मध्ययुगीन काळातील मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये अभ्यासणे.
३. मध्ययुगीन काळातील मराठी वाङ्मयाच्या प्रेरणा अभ्यासणे.
४. मध्ययुगीन काळातील महानुभाव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मयाच्या गद्यरचनेचे स्वरूप विशेष अभ्यासणे.
५. मध्ययुगीन काळातील महत्त्वाचे ग्रंथकार आणि त्यांच्या ग्रंथाचा अभ्यास करून तत्कालीन सामाजिक, राजकीय, धार्मिक परिस्थितीचे आकलन करून देणे.
६. मध्ययुगीन गद्यरचनेतील वाङ्मयीन व जीवनमूल्ये समजून सांगून विद्यार्थ्यांमध्ये अभिरूची निर्माण करणे

अ.नं.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप अ) मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल परिचय ब) मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय: प्रेरणा ,स्वरूप व विशेष क) मध्ययुगीन काळातील विविध वाङ्मयीन प्रवाह ड) बखर वाङ्मयाची संकल्पना, स्वरूप व विशेष	१५	१
विभाग २	२. नेमलेली साहित्यकृती: १. लीळाचरित्र एकाक: मदन कुलकर्णी, विजय प्रकाशन, शिवाबर्डी, नागपूर	१५	१
विभाग ३	३. नेमलेली साहित्यकृती: बुधभूषण : छत्रपती संभाजी महाराज संपा. शैलजा मोळक (अनु. प्रभाकर ताकवले) जिजाई प्रकाशन, पुणे	१५	१
विभाग ४	४. नेमलेली साहित्यकृती: पानिपतची बखर (रघुनाथ यादव) संपा.र. वि. हेरवाडकर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे	१५	१
एकूण		६०	४

संदर्भ ग्रंथ :

१. महानुभाव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मय:- शं. गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
२. महानुभाव तत्त्वज्ञान:- वि. भि. कोलते
३. श्रीचक्रधर दर्शन:- संपा. डॉ. वि. भि. कोलते, शिक्षण आणि सेवा योजना विभाग, महाराष्ट्र शासन, १९८२.
४. महानुभावांचे चरित्र ग्रंथ:- य. दि. देशपांडे.
५. लीळाचरित्र: एक अभ्यास:- व. दि. कुलकर्णी,
६. महानुभाव आणि वारकरी साहित्य:- प्रा. सुग्राम पुल्ले, सूर्यमुद्रा प्रकाशन, नांदेड, २०१६.
७. सार्थ लीळाचरित्र:- संपा. प्रा. पुरुषोत्तम नागपुरे, लीळाचरित्र गौरव निधी समिती, नागपूर.
८. लीळाचरित्रातील लोकजीवन:- डॉ. ममता महल्ले- इंगोले, देवयानी प्रकाशन, ऐरोली, नवी मुंबई.
९. पाच संतकवी:- शं. गो. तुळपुळे
१०. महाराष्ट्रीयानांचे काव्यपरीक्षण:- श्री. व्यं. केतकर
११. मराठी संतांचे समाजकार्य:- वि. भि. कोलते (अनु. सुमती कोलते), लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१४.
१२. प्राचीन मराठी साहित्य संशोधन:- वि. भि. कोलते, श्री लेखन वाचन भांडार, पुणे, १९६८
१३. प्राचीन मराठी कविपंचक:- द. सी. पंगू
१४. महानुभाव पंथ आणि त्यांचे साहित्य:- शं. गो. तुळपुळे
१५. ज्ञानेश्वरांची साहित्य : दृष्टी आणि सृष्टी:- गो. म. कुलकर्णी
१६. संतकवी आणि कवयित्री: एक अनुबंध:- डॉ. सुहासिनी इर्लेकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१७. रामचंद्रपंत अमात्यांचे आज्ञापत्र:- संपादक अ. रा. कुलकर्णी, डायमंड पब्लिकेशन , पुणे
१८. लीळाचरित्र एकाक :- प्रा. भालचंद्र सोहनी, मंगेश प्रकाशन, नागपूर
१९. लीळाचरित्र: संशोधन आणि समीक्षा:- संपा. डॉ. अविनाश आवलगावकर, सायन पब्लिकेशन, पुणे

*****

सत्र- तिसरे - अभ्यासपत्रिका – १५.३
(DSC – XV. III): आंतरभारतीय साहित्य

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. आंतरभारतीय संकल्पनेची माहिती होणे.
२. भारतीय साहित्य संकल्पनेचे आकलन होणे.
३. आंतरभाषीय भाषा-भगिनीभाव संकल्पनेचे उपयोजन करणे
४. भारतीय संस्कृती संकल्पनेचे विश्लेषण करता येणे.
५. विविधतेत एकता या सूत्राच्या अर्थाचे मूल्यमापन करणे.
६. भाषांतरित कलाकृतींमधील सांस्कृतिक साम्य-भेदांचे सर्वकष समीक्षण करणे.

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. आंतरभारतीय संकल्पना अ) भारतीय साहित्याची संकल्पना ब) आंतरभाषीय भाषा-भगिनीभाव संकल्पना क) भारतीय संस्कृती संकल्पना ड) विविधतेत एकता या सूत्राचा अर्थ	१५	१
विभाग २	२. भाषांतराची संकल्पना अ) भाषांतर, अनुवाद आणि रूपांतर ब) भाषांतरप्रक्रियेचे स्वरूप आणि महत्त्व क) आंतरभारतीय साहित्याचे भाषांतर ड) भाषांतरित कलाकृतींमधील सांस्कृतिक साम्य- भेद.	१५	१
विभाग ३	३. नेमलेली साहित्यकृती : रावीपार- गुलजार (हिंदी लघुकथा संग्रह) अनुवाद- विजय पाडळकर, मोहन वेल्हाळ मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे	१५	१
विभाग ४	४. नेमलेली साहित्यकृती : डोळे मोनालिसाचे-(हिंदी कवितासंग्रह) - सुमन केशरी,अनुवाद- स्वाती दामोदरे, पॉप्युलर,मुंबई	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी विश्वकोश खंड :- संपा. जोशी, लक्ष्मणशास्त्री, १९८५
२. भाषांतरमीमांसा - कल्याण काळे, अंजली सोमण
३. भाषांतर: शास्त्र की कला : - फाटक, म. वि., ठकार, रजनी (संपा): वरदा बुक्स, पुणे, १९८७
४. भाषांतरमीमांसा:- काळे कल्याण, सोमण अंजली (संपा): प्रतिमा प्रकाशन, पुणे १९९७
५. मराठी समीक्षेची सद्यःस्थिती:- डहाके, वसंत अबाजी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०११
६. भाषांतर:- कऱ्हाडे सदा, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९८९
७. तौलनिक साहित्याभ्यास: मूलतत्त्वे आणि दिशा:- बापट वसंत, मुंबई, १९८१
८. मराठी कादंबरीचे पहिले शतक :(१८५०-१९५०):- देशपांडे, कुसुमावती मौज प्रकाशन, मुंबई, दु.आ. १९७५
९. अनुवादातून अनुसर्जनाकडे :- सोहोनी, लीना, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, मुंबई, २०२४

*****

सत्र- तिसरे - अभ्यासपत्रिका – १५.४
(DSC – XV. IV) : प्रसारमाध्यमे आणि भाषाव्यवहार

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. भाषाव्यवहार आणि प्रसार माध्यमांचे स्वरूप लक्षात घेणे.
२. मुद्रित माध्यमांच्या भाषेचे विशेष समजून घेणे.
३. श्राव्य माध्यमांच्या भाषेचे वेगळेपण समजून घेणे.
४. दृक-श्राव्य माध्यमांची प्रभावक्षमता समजून घेणे.
५. पारंपारिक माध्यमातील भाषाव्यवहार लक्षात घेणे.

अ. नं.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. भाषा व्यवहार आणि प्रसारमाध्यमांचे स्वरूप अ) भाषेचे स्वरूप व उपयोजनक्षेत्रे ब) प्रसार माध्यमे: संकल्पना व स्वरूप क) पारंपारिक माध्यमे: लोकगीत, लोकनृत्य, लोकनाट्य ड) आधुनिक माध्यमे :वृत्तपत्रे, आकाशवाणी, दूरचित्रवाणी, नवमाध्यमे	१५	१
विभाग २	२. मुद्रित माध्यमे आणि भाषाव्यवहार अ) मुद्रित माध्यमांचे स्वरूप ब) वृत्तपत्र माध्यमांची भाषा क) नियतकालिकांचे स्वरूप आणि भाषा ड) मुद्रित माध्यमातील भाषेचे विशेष	१५	१
विभाग ३	३. प्रसार माध्यमांचे प्रकार अ) मुद्रित प्रसार माध्यमांचे स्वरूप:- १. वृत्तपत्र २. नियतकालिके ३. स्मरणिका ४. संपादन ब) प्रसार माध्यमातील लेखनाचे प्रकार:- १. अग्रलेख २. सदरलेखन ३. बातमी ४. मुलाखत ५. जाहिरात क) श्राव्य माध्यम:- १. श्राव्य माध्यमाचे स्वरूप व महत्त्व २. श्राव्य माध्यमांची उद्दिष्टे ड) श्राव्य माध्यमातील कार्यक्रमांचे प्रकार: १. बातमी २. मनोरंजन ३. माहितीपर कार्यक्रम ४. मुलाखत ५. युवावाणी इत्यादी	१५	१

विभाग ४	४. दृक- श्राव्य माध्यम: स्वरूप व विचार अ) दृक- श्राव्य माध्यमांचे स्वरूप व विस्तार ब) दृक- श्राव्य माध्यमांतील लेखनाचे स्वरूप व सादरीकरण क) दृक- श्राव्य माध्यमांतील कार्यक्रमाचे प्रकार :- १. बातमी २. मालिका ३. चर्चा ४. मुलाखत ड) प्रासंगिक कार्यक्रम : वार्तापत्र, निवडणूक विश्लेषण इत्यादी	१५	१
एकूण		६०	४

संदर्भ ग्रंथ :

१. व्यावहारिक मराठी:- संपा. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२. व्यावहारिक व उपयोजित मराठी:- च. वि. जोशी, ऋतू प्रकाशन, अहमदनगर
३. प्रसार माध्यमे: स्वरूप व विचार:- संपा. शीला गाडे, ऋतू प्रकाशन, अहमदनगर
४. भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक व सामाजिक:- अंजली सोमण
५. भाषाविज्ञान: एक अभ्यास:- संपा. वसंत शेंडगे, ऋतू प्रकाशन, अहमदनगर
६. भाषासंवाद:- संपा. अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे, सायन पब्लिकेशन, पुणे
७. प्रसार माध्यमे आणि मराठी भाषा:- संपा. भास्कर शेळके, कर्मवीर प्रकाशन, पुणे
८. प्रसार माध्यमे आणि प्रयोग कला:- विश्राम ढोले, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ व लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
९. प्रसार माध्यमे विशेषांक:- शब्दालय दिवाळी अंक, २०१५
१०. भारतातील प्रसार माध्यमे: काल आणि आज:- जे. व्ही. विलानीलम, अनु. जयमती दळवी, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे
११. जनसंवाद: सिद्धांत आणि व्यवहार:- रमा गोळवलकर, श्रीमंगेश प्रकाशन, नागपूर
१२. जनसंवाद आणि जनमाध्यम:- सैद्धांतिक संकल्पना: श्रीपाद जोशी, श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर
१३. मुद्रित आणि श्राव्य माध्यमे: लेखन आणि संवाद:- केशव तुपे, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव
१४. संवाद माध्यमे आणि फेरमांडणीचे नवे आव्हान:- श्रीपाद भालचंद्र जोशी, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

*****

सत्र- तिसरे - अभ्यासपत्रिका – १५.५
(DSC – XV. V) : वाङ्मय इतिहास लेखनपद्धती

उद्दिष्टे: (CO'S)

गुण : ६०

१. वाङ्मयेतिहासाचे स्वरूप समजून घेणे.
२. वाङ्मयेतिहास आणि साहित्यकृती अनुबंध समजून घेणे.
३. वाङ्मयेतिहास लेखनातील विविध दृष्टिकोन समजून घेणे.
४. वाङ्मयेतिहास लेखनाचे पुनर्लेखनाची आवश्यकता लक्षात घेणे.
५. मराठी वाङ्मयेतिहासलेखन प्रकल्प समजून घेणे.

अ. नं.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना व स्वरूप अ) वाङ्मयेतिहास व्याख्या व स्वरूप ब) इतिहास आणि वाङ्मयेतिहास क) वाङ्मयेतिहास आणि साहित्यकृती ड) सामाजिक परिवर्तन आणि वाङ्मयेतिहासातील परिवर्तन	१५	१
विभाग २	२. वाङ्मयेतिहासाचे प्रकार अ) लेखकनिष्ठ वाङ्मयेतिहास ब) कालखंडाचा अभ्यास क) अनुबंधलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास ड) वाङ्मयेतिहासातील सबाल्टर्न दृष्टिकोन	१५	१
विभाग ३	३. वाङ्मयेतिहास पुनर्लेखन अ) वाङ्मयेतिहास पुनर्लेखन आवश्यकता ब) वाङ्मयेतिहास पुनरावलोकन क) वाङ्मयेतिहास पुनअन्वर्थन ड) वाङ्मयेतिहास पुनर्मूल्यांकन	१५	१
विभाग ४	मराठीतील वाङ्मयेतिहास लेखन प्रकल्प अ). आधुनिक कालखंड वि. का. राजवाडे, केतकर, भावे, पांगारकर, सरवटे ब) महाराष्ट्र साहित्य परिषद क) मराठी वाङ्मयेतिहासविषयक काही संपादित ग्रंथ	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना:- संपा. दत्तात्रेय पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२. वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन:- संपा. शोभा नाईक, रणधीर शिंदे, साहित्य अकादमी, दिल्ली,
३. सामाजिक परिवर्तन आणि मराठी साहित्य: संपा. र. बा. मंचरकर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
४. इतिहासातील नवे प्रवाह: संपा. जास्वंदी वांबूरकर, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे
५. इतिहासाचे तत्त्वज्ञान: सदाशिव आठवले, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई
६. अपूर्णक्रांती:- रा. भा. पाटणकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
७. वाङ्मयेतिहासाची रचना: वि. वि. पटवर्धन (रा. श्री. जोग गौरवग्रंथ) संपा. द. न. गोखले, भावे, व्हिनस, पुणे
८. साहित्येतिहास आणि साहित्यकृती: गंगाधर पाटील, (साहित्य चिंतन: संपा. व. दि. कुलकर्णी, मुंबई विद्यापीठ
९. वाङ्मयेतिहासलेखन- स्वरूप आणि समस्या:- संपा. विद्यागौरी टिळक, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१०. साहित्य और इतिहासदृष्टि: मॅनेजर पाण्डेय, वाणी प्रकाशन, नवी दिल्ली

*****

सत्र- तिसरे - अभ्यासपत्रिका – १५.६
(DSC – XV.VI): मराठी प्रमाण लेखन आणि व्याकरण

उद्दिष्टे: (CO'S)

गुण : ६०

१. मराठीचे प्रमाणलेखन व मुद्रितशोधन कौशल्य आत्मसात करून घेणे.
२. मुद्रितशोधन कौशल्ये उपयोजनांची विविध क्षेत्रे समजून घेणे.
३. मराठी व्याकरणाचा परिचय करून घेणे.
४. मराठी व्याकरणाच्या अभ्यासाचे भाषेच्या संदर्भातील महत्त्व समजून घेणे.
५. स्पर्धा परीक्षेतील मराठी भाषेचे व व्याकरणाचे स्वरूप लक्षात घेणे.

अ. क.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१.लेखनविषयक नियम व मुद्रितशोधन अ) प्रमाणलेखन विषयक नियम व मुद्रितशोधनाचे स्वरूप ब) प्रमाणलेखन विषयक अठरा नियम क) मुद्रितशोधन : खुणा व त्यांचे उपयोजन ड) प्रात्यक्षिके	१५	१
विभाग २	२. भाषा व व्याकरण: सहसंबंध अ) व्याकरणाचे स्वरूप व भाषाभ्यासातील स्थान ब) मराठी वर्णमाला, स्वरूप व वर्गीकरण क) स्वर, स्वरादी, व्यंजने व त्यांचे प्रकार ड) शब्दांच्या जाती: विकारी व अविकारी	१५	१
विभाग ३	मराठी व्याकरण (भाग-१) अ) मराठीतील लिंगविचार ब) पुल्लिंगी, स्त्रीलिंगी, नपुसकलिंगी क) मराठीतील विभक्तीविचार ड) विभक्तीचे प्रकार, प्रत्यय व सामान्यरूप	१५	१
विभाग ४	मराठी व्याकरण (भाग-२) अ) समास: स्वरूप व विशेष ब) समासाचे प्रकार क) प्रयोग: स्वरूप व विशेष ड) प्रयोगाचे प्रकार	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी भाषा : उद्गम आणि विकास:- कृ.पां. कुलकर्णी, मॉडर्न प्रकाशन, पुणे. १९६४
२. मराठीचा भाषिक अभ्यास :- मु.श्री. कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
३. शुद्धलेखन नियमावली :- भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई, १९८७
४. मराठी शुद्धलेखन प्रदीप :- मो.रा. वाळिंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे.
५. मराठी लेखन कोश:- अरुण फडके, केशव ढवळे प्रकाशन, पुणे, २००१
६. मराठी लेखन मार्गदर्शिका:- यास्मिन शेख, राज्य मराठी विकास संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. २०१७
७. व्यावहारिक मराठी :- ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर. २०१८
८. शास्त्रीय मराठी व्याकरण:- मो. के. दामले, केशव भिकाजी ढवळे प्रकाशन, मुंबई.
९. मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार:- अरविंद मंगळूरकर, पुणे विद्यापीठ, १९६४
१०. मराठी व्याकरण:- लीला गोविलकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे. १९८८
११. मराठी व्याकरण स्वरूपविचार :- लीला गोविलकर, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर,
१२. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन :- मो. रा. वाळिंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे. २०१७
१३. मराठी व्याकरण परिचय :- राजशेखर हिरेमठ, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९८८
१४. मराठी व्याकरण : - वाद आणि प्रवाद कृ. पां. अर्जुनवाडकर
१५. सुलभ मराठी व्याकरण व लेखन :- पद्मिनी बिनीवाले, नवनीत प्रकाशन, मुंबई
१६. मराठी व्याकरणातील वादस्थळे:- सुनील रामटेके, ग्रंथाली प्रकाशन, पुणे

*****

सत्र – चौथे

सत्र चौथे- अभ्यासपत्रिका – १६
(DSC - XVI): समाजभाषाविज्ञान

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. समाजभाषाविज्ञानाची संकल्पना व स्वरूप समजून घेणे.
२. समाज, संस्कृती आणि भाषा यामधील परस्परसंबंध समजून घेणे.
३. भाषाव्यवहार व भाषासंपर्क यांचे स्वरूप अवगत करणे.
४. मराठीच्या विविध बोलींचा समाजभाषावैज्ञानिक विचार करणे.
५. समाजाच्या सर्व स्तरातील भाषाव्यवहार व त्यामागील भाषासंप्रेषण यांचा अभ्यास करणे.

अ क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. समाजभाषाविज्ञान : स्वरूप आणि व्याप्ती अ) समाजभाषाविज्ञानाचे संकल्पना व स्वरूप ब) भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास क) भाषिक वर्तन आणि परिस्थिती संदर्भ ड) भाषिक भांडार व लघुक्षेत्र	१५	१
विभाग २	२. भाषा आणि समाज अ) समाज, संस्कृती आणि भाषा : सहसंबंध ब) आर्थिक वर्गव्यवस्था आणि भाषा क) जातीव्यवस्था आणि भाषा ड) लिंगभाव आणि समाजसापेक्ष भाषा	१५	१
विभाग ३	३. भाषा व्यवहार आणि भाषा संपर्क अ) भाषासंपर्काचे स्वरूप आणि विविधता ब) भाषामिश्रण आणि भाषाबदल क) पिजिन भाषा आणि क्रिऑल भाषा ड) भाषांतर्गत भेद : द्वैभाषिकता व बहुभाषिकता	१५	१
विभाग ४	४. सामाजिक बोलीविज्ञान अ) प्रमाणभाषा व बोली यांची निर्मितीप्रक्रिया आणि समाज ब) बोली भूगोल व मराठीच्या प्रमुख बोली क) सामाजिक बोलीविज्ञान ड) व्यावसायिकांच्या बोली	१५	१
एकूण		६०	४

संदर्भ ग्रंथ

१. समाजभाषाविज्ञान : रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०११
२. वैखरी : भाषा आणि भाषाव्यवहार:- अशोक केळकर, मॅजेस्टिक, मुंबई १९८३.
३. मध्यमा: भाषा आणि भाषाव्यवहार:- अशोक केळकर, मेहता पुणे , १९९६
४. भाषा : इतिहास आणि व भूगोल:- ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८५
५. भाषा आणि संस्कृती:- ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९६२
६. भाषा व साहित्यसंशोधन (खंड पहिला):- संपा. वसंत जोशी, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
७. भाषिक संघर्षाचे समाजशास्त्र:- रवींद्र केळेकर, राजहंस वितरण, पणजी, २००८
८. सामाजिक भाषाविज्ञान:- रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६
९. सामाजिक भाषाविज्ञान: कक्षा आणि अभ्यास:- संपा. जयश्री पाटणकर, ससंदर्भ प्रकाशन, नाशिक, २००५
१०. सामाजिक भाषाविज्ञान :- प्रभाकर जोशी, चारुता गोखले, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९३
११. भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक :- संपा. स. गं. मालशे, अंजली सोमण, हेमंत इनामदार, संजय प्रकाशन, पुणे. १९८२
१२. आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन : मिलिंद मालशे, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९८
१३. रुजवात:- अशोक केळकर, लोकवाडमय गृह, मुंबई, २००८
१४. मराठी भाषा: उद्गम आणि विकास:- कृ. पां. कुलकर्णी, मॉडर्न प्रकाशन, पुणे १९६३
१५. मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान :- महेंद्र कदम, स्नेहवर्धन, पुणे २००३
१६. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान: स्वरूप आणि पद्धती:- संपा. कल्याण काळे, अंजली सोमण, द. दि. पुंडे, गोखले एज्युकेशन सोसायटी, नासिक, १९८५
१७. मराठी आणि अन्य भाषा:- अन्योन्य संबंध विशेषांक, संपा. अरुण प्रभुणे, अक्षरयात्रा, मराठी साहित्य महामंडळ, २००७-०८
१८. बोलीविज्ञान:- औदुंबर सरवदे, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०२०
१९. भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण महाराष्ट्र:- संपा. अरुण जाखडे, सर्वेक्षण मालिकेचे मुख्य संपादक - गणेश देवी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१३.
२०. लिंगभाव समजून घेताना: कमला भसीन (भाषांतर- श्रुती तांबे), लोकवाडमय गृह, मुंबई, २०१०
२१. Language and Responsibility, Chomsky Noam, The Harvester press, Sussex, 1979

*****

सत्र चौथे - अभ्यासपत्रिका - १७

(DSC - XVII): आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९९० ते २०१०)

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. प्रस्तुत कालखंडाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी समजून घेणे.
२. आधुनिक मराठी वाङ्मयाच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती, लेखक व साहित्यकृतीचा अभ्यास करणे.
३. या कालखंडातील साहित्यावर जागतिकीकरणाचा प्रभाव कसा पडला आहे यांचे आकलन करून घेणे.
४. लेखक आणि त्याचे लेखन यांच्यातील परस्परसंबंधाचा शोध घेणे.

(टीप : इ.स. १९९० ते २०१० या कालखंडातील वाङ्मयनिर्मितीच्या प्रेरणा, प्रवाह, महत्त्वाचे ग्रंथकार तसेच

अ.क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. इ. स. १९९० ते १९१० या कालखंडातील साहित्य अ) प्रस्तुत कालखंडाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी ब) प्रस्तुत कालखंडातील स्थित्यंतरे व वाङ्मय लेखनावर झालेला परिणाम क) प्रस्तुत कालखंडातील महत्त्वाचे ग्रंथकार व त्यांचे ग्रंथकार व त्यांचे ग्रंथलेखन, स्वरूप व विशेष	१५	१
विभाग २	२. इ. स. १९९० ते १९१० या कालखंडातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास अ) कविता ब) नाटक क) चरित्र - आत्मचरित्र ड) नियतकालिके व वैचारिक लेखन	१५	१
विभाग ३	३. इ. स. १९९० ते २०१० या कालखंडातील मराठी साहित्याचा इतिहास अ) कथा ब) कादंबरी क) ललित गद्य ड) प्रवास वर्णन	१५	१
विभाग ४	४. इ. स. १९९० ते १९१० या कालखंडातील विविध वाङ्मयीन प्रवाह अ) ग्रामीण साहित्य ब) दलित साहित्य क) स्त्रीवादी साहित्य ड) आदिवासी साहित्य	१५	१
एकूण		६०	०४

त्यांच्या साहित्यकृती या अनुषंगाने येथे अभ्यास अपेक्षित आहे.)

संदर्भ ग्रंथ :

१. प्रदक्षिणा खंड २ रा. :- संपा. पुष्पा भावे. देशपांडे व इतर, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग २रा :- अ.ना. देशपांडे, म.सा.प. पुणे
३. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास :- प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७ वा भाग १.२.३.:- रा. श्री. जोग, म.सा.प. पुणे
५. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ५ वा :- रा.श्री. जोग, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
६. धार आणि काठ :- नरहर कुरुंदकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
७. मराठी कथा: उद्गम आणि विकास :- इंदुमती शेवडे
८. मराठी कादंबरीचे पहिले शतक: - कुसुमावती देशपांडे, मौज प्रकाशन, मुंबई
९. ललित, कादंबरी विशेषांक: - संपा. अशोक कोठावळे, दिवाळी अंक २०१३
१०. मराठी कादंबरीचा इतिहास :- चंद्रकांत बांदिवडेकर
११. मराठी साहित्य : प्रेरणा आणि स्वरूप: - संपा. गो. मा. पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१२. अनुवादमीमांसा :- संपा. केशव तुपे, साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद
१३. ग्रामीण चळवळ आणि आम्ही :- संपा. वासुदेव मुलाटे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
१४. ग्रामीण साहित्याचा इतिहास :- चंद्रकुमार नलगे, सुरेश एजेन्सी, पुणे,
१५. ग्रामीण साहित्य आणि समस्या :- आनंद यादव,
१६. दलित वैचारिक वाङ्मय :- गांगधर पानतावणे
१७. दलित साहित्य : उद्गम आणि विकास :- योगेंद्र मेश्राम
१८. दलित चळवळ आणि साहित्य :- कृष्णा किरवले, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
१९. स्त्रीवादी समीक्षा :- अश्विनी घोंगडे

*****

सत्र चौथे- अभ्यासपत्रिका – १८

(DSC - XVIII): एका साहित्य प्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी (भाग- २)

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. कादंबरी वाङ्मय प्रकाराचा परिचय करून घेणे.
२. कादंबरी वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना समजावून घेणे.
३. कादंबरी वाङ्मय प्रकाराचे घटक अभ्यासणे.
४. कादंबरीचे प्रकार अभ्यासणे.
५. कादंबरी वाङ्मय प्रकाराची वाटचाल समजावून घेणे.
६. विद्यार्थ्यांमध्ये कादंबरी विषयक समीक्षेचा दृष्टिकोन वाढीस लावणे.

अ.क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. नेमलेली साहित्यकृती: धग : उद्धव शेळके पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई. १९६० (२०१२)	१५	१
विभाग २	२. नेमलेली साहित्यकृती: झेलझपाट : मधुकर वाकोडे देशमुख आणि कंपनी प्रकाशन, पुणे	१५	१
विभाग ३	३. नेमलेली साहित्यकृती: कबीरा खडा बाजार में : दिनानाथ मनोहर लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २००८	१५	१
विभाग ४	४. नेमलेली साहित्यकृती: आटपाट देशातल्या गोष्टी : संग्राम गायकवाड रोहन प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती दुसरी, २०२४	१५	१
एकूण		६०	४

संदर्भ ग्रंथ :-

१. वाङ्मयीन आकलन: - जाधव रा.ग., पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
२. कादंबरीची रचना:- कुलकर्णी श्री. मा. उन्मेश प्रकाशन, नागपूर
३. मराठी कादंबरी पहिले शतक:- देशपांडे कुसुमावती, मुंबई मराठी साहित्य संघ
४. मराठी कादंबरीचा इतिहास:- बांदिवडेकर चंद्रकांत, मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे
५. मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास:- बापट प्र. वा. आणि गोडबोले ना. वा., व्हीनस प्रकाशन, पुणे
६. कादंबरी विवेचन आणि विश्लेषण:- देशपांडे बालशंकर, स्नेहवर्धन पब्लिकेशन, पुणे
७. मराठी ग्रामीण कादंबरी:- ठाकूर रवींद्र, मेहता पब्लिकेशन हाऊस, पुणे
८. मराठी कादंबरी: समाजशास्त्रीय समीक्षा:- ठाकूर रवींद्र, दिलीपराज प्रकाशन प्रा. लि. पुणे
९. मराठी प्रादेशिक कादंबरी:तंत्र आणि स्वरूप:- कुलकर्णी मदन, मंगेश प्रकाशन नागपूर
१०. समीक्षेची नवी रूपे:- पाटील गंगाधर, मॅजेस्टिक प्रकाशन मुंबई
११. टीकास्वयंवर:- नेमाडे भालचंद्र, साकेत प्रकाशन औरंगाबाद
१२. मराठी कादंबरी: समीक्षा:- पाटील तानाजी राऊ, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे
१३. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कादंबरीची वाटचाल:- विभुते शंकर, स्वरूप प्रकाशन औरंगाबाद
१४. 'प्रतिष्ठान' कादंबरी विशेषांक जानेवारी १९८१
१५. धार आणि काठ: कुरुंदकर नरहर, देशमुख आणि कंपनी, पुणे
१६. कादंबरी सार आणि विस्तार:- कदम महेंद्र, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे
१७. कादंबरी आणि मराठी कादंबरी:- हस्तक उषा, साहित्य सेवा प्रकाशन औरंगाबाद
१८. कादंबरीविषयी:- थोरात हरिश्चंद्र, पद्मगंधा प्रकाशन पुणे
१९. कादंबरी:- वि. का. राजवाडे, आनंद प्रेस, सातारा
२०. कादंबरी: एक वाडमय प्रकार:- संत जान्हवी, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर
२१. मराठी नव कादंबरी:- सारंग विलास, अनुष्ठुभ जानेवारी- फेब्रुवारी, १९८३
२२. मराठी प्रायोगिक कादंबरी आणि श्याम मनोहर:- सानप किशोर, बजाज पब्लिकेशन, अमरावती
२३. साठोत्तर मराठी समीक्षा:- सत्रे केशव, गोमंतक मराठी अकादमी पणजी
२४. मराठी कादंबरी:आस्वाद यात्रा:- राजाध्यक्ष विजया, पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई
२६. मराठी ग्रामीण कादंबरी आस्वाद आणि समीक्षा:- संपा. टेकले संग्राम, शौर्य पब्लिकेशन, लातूर
२७. कादंबरी : आशय आणि आविष्कार:- दत्ता घोळप, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे
२८. कादंबरीचा सूत्रशोध : संपा. एकनाथ पाटील, रक्षण महाराष्ट्र साहित्य परिषद, सोलापूर

*****

सत्र चौथे- अभ्यासपत्रिका – १९.१

(DSE – XVIV.I): संस्कृती अभ्यास आणि साहित्य

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. संस्कृती अभ्यास या आंतरविद्याशाखीय ज्ञानशाखेची ओळख करून घेणे.
२. बदलत्या सामाजिक, राजकीय धार्मिक संदर्भात साहित्य संस्कृती यांच्या संबंधाचा अभ्यास करणे.
३. अभिजात संस्कृती आणि लोकप्रिय संस्कृती या अभ्यासाचे स्वरूप स्पष्ट करणे.
४. संस्कृती आणि साहित्य यांच्या सहसंबंध अभ्यासणे.

अ. क्र .	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. संस्कृती आणि साहित्य: सहसंबंध अ) संस्कृती आणि साहित्य: प्रभाव व सहसंबंध ब) भारतीय व महाराष्ट्रीय साहित्याचा सांस्कृतिक अभ्यास क) संस्कृती अभ्यास आणि आंतरभारतीय दृष्टी ड) संस्कृती आणि अभ्यास : सहसंबंध	१५	१
विभाग २	२. लोकप्रियता आणि संस्कृती अभ्यास अ) संस्कृती आणि कला व्यवहार ब) लोकसंस्कृती आणि नागर संस्कृती क) अभिजन आणि बहुजन यातील लोकप्रिय तंत्र ड) वाङ्मयप्रकार, लोकप्रियता आणि कलासंस्कृती	१५	१
विभाग ३	३. सांस्कृतिक अभिव्यक्तीची विविध रूपे अ) कलाप्रकार आणि संस्कृती विशिष्टता ब) संस्कृती: काल स्थित्यंतरे आणि अभिव्यक्ती रूपे क) मराठी वाङ्मयीन आविष्काररूपांचा सांस्कृतिक संदर्भ ड) मराठी वाङ्मयातील बदलती संस्कृती रूपे	१५	१
विभाग ४	४. संस्कृती अभ्यास: अभिरुची विचार अ) अभिरुचीची जडणघडण व परिवर्तने ब) संस्कृती अभ्यास: अभिरुची भिन्नता क) जात, वर्ग, लिंग: अभिरुची सहसंबंध ड) विविध वाङ्मयीन प्रवाह व अभिरुची	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी साहित्य:समाज आणि संस्कृती:- वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई- २००६
२. शिंदे लेखसंग्रह:- संपा. मा. पं. मंगुडकर, ग. ल. ठोकळ प्रकाशन, पुणे,
३. निवडक शेजवलकरलेखसंग्रह:- साहित्य अकादेमी प्रकाशन, नवी दिल्ली.
४. जीर्णोद्धार:- श्री. मा. भावे, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई,
५. स्मृतिभ्रंशानंतर:- गणेश देवी, अनु. म. सु. पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९
६. साहित्याची भाषा:- भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद,
७. निवडक राजारामशास्त्री भागवत (खंड पाच):- संपा. दुर्गा भागवत, वरदा बुक डेपो, पुणे
८. मराठी संस्कृती :- शं. बा. जोशी, व्हिनस प्रकाशन, पुणे,
९. आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त:- मिलिंद मालशे, अशोक जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७
१०. संस्कृती समाज आणि साहित्य:- के. रं. शिरवाडकर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१३
११. आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी:- गो. म. कुलकर्णी, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९४
१२. दासशुद्रांची गुलामगिरी:- शरद पाटील, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई,
१३. अब्राह्मणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र:- शरद पाटील, सुगावा प्रकाशन, पुणे
१४. तमाशा: एक रांगडी गंमत:- संदेश भंडारे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१५. वासाहतिक समाजातील सांस्कृतिक बंड:- गेल ऑमव्हेट, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९९५
१६. मराठी लोकांची संस्कृती:- इरावती कर्वे, देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९५१
१७. वाङ्मयीन संस्कृती:- सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन, २०१०
१८. टीकास्वयंवर :- भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

*****

सत्र चौथे- अभ्यासपत्रिका - १९.२
(DSE – XVIV. II): मध्ययुगीन मराठी पद्य

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. मराठी साहित्यातील समृद्ध वाङ्मयीन परंपरेची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे.
२. मध्ययुगीन कालखंडातील सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक परिस्थितीचे भान निर्माण करणे.
३. संतांच्या लेखनशैलीचा अभ्यास करणे.
४. मध्ययुगीन कालखंडातील अभंग, लावणी, पोवाडा या वाङ्मयीन प्रकारांची ओळख करून देणे.

अ.क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. मध्ययुगीन मराठी साहित्याचे स्वरूप अ) मध्ययुगीन मराठी साहित्य: स्वरूप, उगम व विकास ब) संत काव्याचा स्थूल परिचय क) शाहिरी काव्याच्या प्रेरणा व स्वरूप ड) शाहिरी काव्याचे प्रकार: पोवाडा, लावणी	१५	१
विभाग २	२. नेमलेली साहित्यकृती: ज्ञानेश्वरी अध्याय बारावा: संपा. वि. का. राजवाडे महाराष्ट्र शासन, मुंबई	१५	१
विभाग ३	३. नेमलेली साहित्यकृती: श्रीनामदेवगाथा : संपा. ह. श्री. शेणोलीकर साहित्य अकादमी, दिल्ली	१५	१
विभाग ४	४. नेमलेली साहित्यकृती: पैजण: संपादक: म. ना. अदवंत (दु.आ.)	१५	१
एकूण		६०	४

संदर्भ ग्रंथ :

१. पाच संतकवी:- शं. गो. तुळपुळे
२. महाराष्ट्र सारस्वत:- वि. ल. भावे, शं. गो. तुळपुळे
३. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास:- खंड १, २, ३ :- ल. रा. पांगारकर
४. मराठी साहित्याचा इतिहास खंड १, २, ३- रा. श्री .जोग
५. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप:- प्रा. ह. श्री. शेणोलीकर
६. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास:- डॉ. बी. एन. पाटील
७. महानुभाव गद्य:- शं. गो. तुळपुळे
८. नाथ संप्रदाय:- म. रा. जोशी
९. महाराष्ट्रीयानांचे काव्यपरीक्षण:- श्री. व्यं. केतकर
१०. मराठी संतांचे समाजकार्य:- वि. भि. कोलते (अनु. सुमती कोलते, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१४.
११. प्राचीन मराठी साहित्य संशोधन:- वि. भि. कोलते, श्री लेखन वाचन भांडार, पुणे, १९६८
१२. प्राचीन मराठी कविपंचक:- द. सी. पंगू
१३. मराठी साहित्याचे आदिबंध: - उषा माधव देशमुख
१४. संत साहित्य समीक्षेचे बीजप्रवाह:- डॉ. सतीश बडवे, गुरुकुल प्रतिष्ठान, पुणे.
१५. संतकवी आणि कवयित्री: एक अनुबंध: - डॉ. सुहासिनी इलेंकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१६. महाराष्ट्रातील संतांचे विचारधन: - डॉ. प्रमोद गारोडे, अनघा पब्लिकेशन, परतवाडा, मुंबई
१७. ज्ञानेश्वरी: अध्याय १२:- संपा. डॉ. सत्यवान मेश्राम व प्रा. वाटमोडे
१८. ज्ञानेश्वर : वाङ्मय व कार्य:- प्रा. न. र. फाटक
१९. ज्ञानेश्वरांची जीवननिष्ठा: - गं. बा. सरदार
२०. ज्ञानेश्वरी: बारावा अध्याय - शं. वा. दांडेकर, प्रा. द. सी. पंगु, गो. पु. रिसबुडकर. प्रा. स. रा. गाडगीळ, प्रा. म. ना. अदवंत व भालचंद्र खांडेकर, मुकुंद दातार इत्यादी अभ्यासकांनी संपादित केले आहेत.
२१. मराठी शाहिरी वाङ्मय :- म. ना. सहस्त्रबुद्धे
२२. मराठी शाहीर:- श्री. म. वर्दे
२३. मन्हाठी लावणी :- म. वा. धोंड

*****

सत्र चौथे- अभ्यासपत्रिका – १९.३
(DSE – XVIV. III) : आंतरभारतीय साहित्य (भाग- २)

उद्दिष्टे : (CO'S)

गुण : ६०

१. आंतरभारतीय संकल्पनेची माहिती होणे.
२. भारतीय साहित्य संकल्पनेचे आकलन होणे.
३. आंतरभाषीय भाषा- भगिनीभाव संकल्पनेचे उपयोजन करणे
४. भारतीय संस्कृती संकल्पनेचे विश्लेषण करता येणे.
५. विविधतेत एकता या सूत्राच्या अर्थाचे मूल्यमापन करणे.
६. भाषांतरित कलाकृतींमधील सांस्कृतिक साम्य- भेदांचे सर्वकष समीक्षण करणे.

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. भारतीय भाषा आणि साहित्य अ) भारतीय भाषांतील साहित्य इतिहासाचा परिचय. ब) भारतीय भाषेच्या संकल्पनेचा विस्तृत परिचय. क) भारतीय साहित्यिक इतिहास ड) भारतीय साहित्यातील प्रवृत्ती आणि प्रेरणा यांच्यातील साम्य.	१५	१
विभाग २	२. भारतीय साहित्य: स्वरूप आणि आकलन अ) भाषांतर प्रक्रियेचे महत्त्व ब) भारतीय प्रांतातील जीवनदर्शन क) भारतीय संस्कृती व समाजिक पर्यावरण अभ्यास. ड) मराठी भाषा व इतर भाषा साहित्यातील साम्यभेद	१५	१
विभाग ३	३. नेमलेली साहित्यकृती: हयवदन- मूळ लेखक- गिरीश कर्नाड (कन्नड) अनुवाद- चिं. त्र्यं. खानोलकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई	१५	१
विभाग ४	४. नेमलेली साहित्यकृती: चेम्मीन- तकझी शिवशंकर पिळ्ळै- (मल्याळम) अनुवाद- प्रमोद जोशी, साहित्य अकादमी, दिल्ली	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. भाषांतरविद्या :- संपा. रमेश वरखेडे
२. भाषांतरमीमांसा :- कल्याण काळे, अंजली सोमण
३. भाषांतर :- सदा कऱ्हाडे
४. भाषासंवाद :- अनिल गवळी आणि नंदकुमार मोरे
५. भारतीय संस्कृती :- साने गुरुजी
६. भारतीय साहित्याची संकल्पना (चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरवग्रंथ):- संपा. द.दि. पुंडे
७. मराठी लोकांची संस्कृती :- इरावती कर्वे.
८. मराठी अनुवाद ग्रंथसूची: - डॉ. वीणा मुळे
९. भाषांतर आणि भाषा: - विलास सारंग
१०. भाषा: इतिहास आणि भूगोल:- ना.गो. कालेलकर
११. भाषा आणि संस्कृती : - ना. गो. कालेलकर
१२. भारतीय भाषा व साहित्य : - सुनीलकुमार लवटे

*****

सत्र चौथे- अभ्यासपत्रिका – १९.४
(DSE – XVIV.IV): लोकप्रिय साहित्य

उद्दिष्टे: (CO'S)

गुण : ६०

१. लोकप्रिय साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
२. मराठीतील लोकप्रिय साहित्याचा उगम व वाटचाल समजून घेणे
३. लोकप्रिय साहित्याचे विशेष जाणून घेणे.
४. लोकप्रिय साहित्याच्या भाषेचे वेगळेपण समजून घेणे.
५. लोकप्रिय साहित्य आणि वाचकांची अभिरुची यांचा सहसंबंध स्पष्ट करणे.

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१. लोकप्रिय साहित्य : स्वरूप व विशेष अ) लोकप्रिय साहित्य : संकल्पना व विशेष ब) लोकप्रिय साहित्याचे रचनातंत्र व भाषाशैली क) मराठीतील लोकप्रिय साहित्याची वाटचाल ड) लोकप्रिय साहित्य: वाचकांची अभिरुची आणि वाङ्मयीन व्यवहार	१५	१
विभाग २	२. नेमलेली साहित्यकृती : १ नवे दैवत: नारायण धारप साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद (१. रंजनपरता २. रहस्यमयता ३. वाचकनिष्ठ कलात्मकता या अनुषंगाने चर्चा व्हावी)	१५	१
विभाग ३	३. नेमलेली साहित्यकृती : २. पार्टनर – व. पु. काळे (१. रंजनपरता २. रंजनपरतेची ऐतिहासिकता, ३. वाचकनिष्ठ कलात्मकता या अनुषंगाने चर्चा व्हावी)	१५	१
विभाग ४	४. नेमलेली साहित्यकृती : ३. मृत्युंजय : शिवाजी सावंत (१. काल्पनिकता २. पौराणिकता ३. वाचकनिष्ठ कलात्मकता या अनुषंगाने चर्चा व्हावी)	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. लोकप्रिय साहित्य:- रेखा साने इनामदार, (मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड सातवा, १९५० ते २००० भाग तिसरा) मराठी साहित्य परिषद, पुणे.
२. साहित्य प्रत्यय:- भा. ल. भोळे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००१
३. परिवर्तनाच्या वाटेवरील वाटसरू, दिवाळी, १९९९
४. लोकप्रिय साहित्यातील सामाजिकतेचे स्वरूप:- गं. ना. जोगळेकर, (आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता - संपा. मृणालिनी शहा व विद्यागौरी टिळक) पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००७.
५. रंजनप्रधान सामाजिक कादंबरीची स्वरूपमीमांसा:- नागनाथ कोतापल्ले (आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता - संपा. मृणालिनी शहा व विद्यागौरी टिळक), पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००७.
६. विलोकन:- विलास खोले, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१६
७. लोकप्रिय लेखिकेच्या कादंबऱ्यातील स्त्री प्रतिमा:- प्रतिभा घाग, गोदा प्रकाशन, औरंगाबाद, २०१४
८. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग- २:- अ. ना. देशपांडे, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
९. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड - ५ :- रा श्री. जोग, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
१०. मराठी साहित्य : प्रेरणा आणि स्वरूप: - गो. मा. पवार, म. द. हातकणंगलेकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

*****

उद्दिष्टे: (CO'S)

गुण : ६०

१. सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप समजून घेणे.
२. सौंदर्यानुभूतीचे तात्त्विक मूल्यांकन लक्षात घेणे.
३. साहित्यकृतीचा सौंदर्यशास्त्रीय विचार व दृष्टिकोन समजून घेणे.
४. सौंदर्यशास्त्र रूपबंधाचा विचार लक्षात घेणे.
५. सौंदर्यशास्त्राबद्दलची अभिरुची वृद्धिंगत करणे.

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१ . सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप अ) सौंदर्याची संकल्पना ब) सौंदर्यशास्त्र अभ्यासपद्धती अ) सौंदर्यशास्त्र आणि साहित्यिक विचार ड) सौंदर्यशास्त्र आणि साहित्य	१५	१
विभाग २	२. सौंदर्यानुभाविषयीचा तात्त्विक विचार अ) सौंदर्य व अनुभूती परस्परसंबंध ब) कांटचा सौंदर्यविचार क) सौंदर्यानुभवाविषयी मराठीतील तत्त्वचिंतन ड) सौंदर्यानुभवाचे विशेष	१५	१
विभाग ३	३. साहित्यकृतीचे सौंदर्यशास्त्रीय मूल्यांकन अ) आशय व अभिव्यक्ती माध्यम, तंत्र व शैली ब) साहित्यकृतीतील अर्थ क) सेंद्रिय एकतेचा सिद्धांत ड) कला आणि नैतिकता	१५	१
विभाग ४	४. सौंदर्यविषयक विचार: कला आणि रूप अ) आशय व अभिव्यक्ती ब) साहित्यकृतीतील अर्थ व त्याचे संघटन क) सौंदर्यशास्त्राचा कलात्मक विचार ड) सौंदर्यशास्त्र आणि रूपविचार	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. सौंदर्यमीमांसा : - रा. भा. पाटणकर, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
२. सौंदर्य आणि साहित्य:- बा. सी. मर्ढेकर, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
३. मढेकरांची सौंदर्यमीमांसा :- प्रभाकर पाध्ये, मौज प्रकाशन, मुंबई.
४. साहित्यविचार आणि सौंदर्यशास्त्र:- रा. भा. पाटणकर, मौज प्रकाशन, मुंबई.
५. अब्राह्मणी साहित्य व कलांचे सौंदर्यशास्त्र :- कॉ. शरद पाटील, मावळाई प्रकाशन, पुणे
६. साहित्याचे इहवादी सौंदर्यशास्त्र:- यशवंत मनोहर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
७. साहित्यसौंदर्य : शोध आणि समीक्षा :- श्रीपाल सबनीस, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
८. भारतीय सौंदर्यशास्त्र भाग १ व २: - जयप्रकाश जगताप, जगताप पब्लिशिंग हाऊस.
९. पाश्चात्य सौंदर्यशास्त्र :- जयप्रकाश जगताप, जगताप पब्लिशिंग हाऊस.
१०. पाश्चात्य सौंदर्यशास्त्र:- विनोद इंदूरकर, विजय प्रकाशन, नागपूर.
११. जीवन, साहित्य, कला आणि सौंदर्यशास्त्र :- विजयराजे, श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
१२. दलित साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र:- शरणकुमार लिंगाळे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१३. दलित कविता व दलित साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र:- म. सु. पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
१४. सौंदर्यशास्त्राची रूपरेषा :- संपा. एस.व्ही. कुलकर्णी, बी. पी. काळे, ई.आर. मठवाले, स्वाती प्रकाशन, पूर्णा.

*****

सत्र चौथे- अभ्यासपत्रिका – १९.६

(DSE – XVIV.VI): साहित्यप्रकारांचा सूक्ष्म अभ्यास

उद्दिष्टे: (CO'S)

गुण : ६०

१. साहित्यप्रकारांची संकल्पना समजून घेणे.
२. साहित्यप्रकारांतील प्रकार भिन्नता समजून घेणे
३. साहित्यप्रकारांचे प्रकार भिन्नतेतील सूक्ष्मता अभ्यासणे.
४. साहित्यप्रकारांतील प्रमुख व इतर प्रकार विद्यार्थ्यांना समजावून सांगणे.
५. विद्यार्थ्यांना साहित्यप्रकारांचा सूक्ष्म अभ्यास करण्यास प्रवृत्त करणे.

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	१.साहित्य प्रकारभेदाचे स्वरूप विशेष अ) साहित्य आणि साहित्याचे प्रकार ब) साहित्यप्रकारांच्या वर्गीकरणाची आवश्यकता क) साहित्यप्रकारांच्या वर्गीकरणाची तत्त्वे ड) साहित्यप्रकाराविषयक करार संकल्पना	१५	१
विभाग २	२. साहित्यप्रकार : काव्य अ) महाकाव्य ब) आख्यानकाव्य क) कविता ड) दीर्घकाव्य इ) भावकविता	१५	१
विभाग ३	३. साहित्यप्रकार कथात्म/कथनात्म अ) कथा ब) दीर्घकथा क) लघुकादंबरी ड) कादंबरी	१५	१
विभाग ४	४. अन्य साहित्यप्रकार अ) नाटक ब) चरित्र आत्मचरित्र क) आठवणी ड) रोजनिशी	१५	१
एकूण		६०	०४

संदर्भ ग्रंथ :

१. साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार:- संपादक श्री.पु. भागवत व इतर, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७.
२. साहित्यविचार:- अरविंद वामन कुलकर्णी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, द्वितीयावृत्ती १९९७.
३. साहित्यप्रकारांचा अभ्यास:- मिलिंद मालशे, साहित्याचा अभ्यास, पुणे, २००३.
४. साहित्यप्रकार :- संकल्पना आणि स्वरूप, डॉ. ईश्वर सोमनाथे, विजय प्रकाशन, नागपूर,
५. वाङ्मयप्रकारांची संकल्पना (लेख):- चंद्रशेखर जहागीरदार, वाङ्मयाचे अध्यापन, संपा. वा.पु. गिंडे, द.दि.पुंडे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९४.
६. साहित्याचे तत्त्वज्ञान:- वि. ना. ढवळे, कॉन्टिनेंटल, मुंबई, मराठी तत्त्वज्ञान महाकोशमंडळ, पुणे, १९८४
७. साहित्यशास्त्र : स्वरूप आणि समस्या:- वसंत पाटणकर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती जुलै २००६
८. आधुनिक समीक्षा- सिध्दान्त:- मिलिंद मालशे- अशोक जोशी, मराठी विभाग, मौज, मुंबई, २००७.
९. कविता संकल्पना निर्मिती आणि समीक्षा:- वसंत पाटणकर, मुंबई विद्यापीठ व अनुभव प्रकाशन, मुंबई
१०. लघुकथा लेखन : तंत्र आणि मंत्र:- ना. सी. फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
११. कथा: संकल्पना आणि समीक्षा:- सुधा जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई.
१२. मराठी कथेची स्थितीगती:- अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
१३. कादंबरी : एक साहित्यप्रकार:- हरिश्चंद्र थोरात, शब्द प्रकाशन, मुंबई.
१४. मराठी कादंबरी - प्रेरणा व स्वरूप:- कुसुमावती देशपांडे.
१५. मराठी लघुकादंबरी रूपबंध आणि अंतरंग:- मदन कुलकर्णी, विजय प्रकाशन, नागपूर
१६. नाटक : स्वरूप आणि समीक्षा:- द. भि. कुलकर्णी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१७. मराठी नाटक आणि रंगभूमी:- संपा. विश्वनाथ शिंदे, हिमांशू स्मार्त, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
१८. ललित गद्य:- आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१९. आत्मचरित्रमीमांसा:- आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
२०. चरित्र-आत्मचरित्र : तंत्र आणि इतिहास:- प्रा. अ. म. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
२१. महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांची रोजनिशी: संपा. गो. मा. पवार, रणधीर शिंदे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.

*****

प्राचार्य डॉ. महेंद्र कदम
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ

मूल्यमापन नमुना
(Evaluation Pattern) (04 Credits Paper)
एम. ए. मराठी

Nature of Assesment	Total Marks	Passing Marks
CA*	40	16
UA	60	24

(Evaluation Pettern) (02 Cradits Paper)

Nature of Assesment	Total Marks	Passing Marks
CA*	20	08
UA	30	12

*Home Assinment /Unit Test /Oral Test /Seminar /Field Work /Study Tour Report /Case Study etc.

*****

प्रश्नपत्रिका स्वरूप :
Nature of Question Paper : (04 Credits)

Time: 2:30 Hours

Marks: 60

Question 1. Choose the Correct Alternative (Twelve, 12)	(बहुपर्यायी प्रश्न)	12
Question 2. Write Short Notes (Any 4 out of 6)	(टिपा लिहा)	12
Question 3. Write Short Answers (Any 2 out of 4)	(थोडक्यात उत्तरे द्या)	12
Question 4. Write the detail Answer (Any 1 out of 2)	(सविस्तर उत्तर लिहा)	12
Question 5. Write a detail broad Answer (one)	(विस्तृत उत्तर लिहा)	12

*****

प्रश्नपत्रिका स्वरूप :

Nature of Question Paper (02 Credits)

Time: 1:30 Hours

Marks: 30

Question 1. Choose the Correct Alternative (six, 06)	(बहुपर्यायी प्रश्न)	06
Question 2. Write Short Answers (Any 2 out of 4)	(थोडक्यात उत्तरे द्या)	06
Question 3. Write the detail Answer (one)	(सविस्तर उत्तर लिहा)	06
Question 4. Write a detail broad Answer (Any 1 out of 2)	(विस्तृत उत्तर लिहा)	12

*****

प्राचार्य डॉ. महेंद्र कदम
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ